

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Факультет соціології

Кафедра галузевої соціології

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СОЦІОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНИХ ПЕРЕМІЩЕНЬ

для студентів

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність 054 «Соціологія»
освітній ступінь бакалавр
освітня програма соціологія
вид дисципліни вибіркова

Форма навчання денна
Навчальний рік 2020/2021
Семестр 5
Кількість кредитів ECTS 4
Мова викладання, навчання та оцінювання українська
Форма заключного контролю залік

Викладач: Петренко-Лисак А.О.

Пролонговано: на 2021/2022 н.р. Лисак Олександр «31» 08 2021 р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. () « » 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2020

Розробник: кандидат соціологічних наук, доцент, доцент кафедри галузевої соціології Петренко-Лисак Алла Олександрівна

ЗАТВЕРДЖЕНО

В.о. зав. кафедри галузевої соціології

Лисак Алла (підпис) (Безрукова О.А.)

Протокол № 8 від «28» 08 2020 р.

Схвалено науково - методичною комісією факультету соціології

Протокол від «28» серпня 2020 року № 1

Голова науково-методичної комісії Червінська Т.Г. Червінська Т.Г.

1. Мета дисципліни – ознайомлення з основними теоріями соціальних переміщень, способами тлумачень та означень понять «переміщення» та «мобільність» в соціології, соціально-гуманітарних та суміжних науках, актуалізація тематики соціально-просторових переміщень в соціологічній рефлексії, означення наукової перспективи використання концептів просторових переміщень в соціологічній евристиці.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати історію соціологічної думки та теорію стратифікації.*
2. *Вміти аналітично мислити.*
3. *Володіти навичками роботи з сучасною комп'ютерною та цифровою технікою.*

3. Анотація навчальної дисципліни: дисципліна входить до спеціалізації «Соціологія урбанізації та глобалізації»; змістовно носить проблемний характер, сприяє формуванню в професійній свідомості майбутніх соціологів уявлень щодо проблематичності концепту «переміщення» в соціологічній теорії та практиці. Передбачається набуття вмінь працювати з сучасною науковою літературою, критично опрацювати першоджерела, розвиток навичок аналізу, порівняння та оцінки методологічної спроможності різних концепцій соціальної мобільності, здобуття знань про способи тлумачень та означень понять «переміщення» та «мобільність»; про відмінності між ними, про основні теоретичні концепції, які експлікують поняття соціально-просторової мобільності, про роль і значення метафор переміщень в соціології, про сутність образів мобільності та уявлень та їхнє соціальне значення.

4. Завдання (навчальні цілі): вивчення теорії та практичних основ управління територіальними спільнотами, що спрямовано на формування таких *компетентностей* як:

- Фк50. здатність використовувати методи аналізу, порівняння та оцінки методологічної спроможності різних концепцій урбанізації та глобалізації
- Фк51 здатність демонструвати навички публічних виступів та письмового аргументованого викладення власної точки зору щодо проблем урбанізації та глобалізації в Україні та в сучасному світі

5. Результати навчання за дисципліною:

Код	Результат навчання (РН) (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)	Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
1	Знати зміст та сутність понять «мобільність» та «переміщення», основні теоретичні концепції, що експлікують поняття мобільності; роль і значення досліджень мобільності в соціології, а також сутність та зміст існуючих образів мобільності та її соціального значення	Лекції, практичні заняття, самостійна робота	контрольна робота: тест та розгорнуте есе; практичні завдання (кейси)	35
2	Вміти працювати з сучасною науковою літературою, критично опрацювати першоджерела, використовувати методи аналізу, порівнювати та оцінювати методологічну спроможність різних концепцій та методологій вивчення соціальних переміщень	Лекції, практичні заняття, самостійна робота	контрольна робота: тест та розгорнуте есе; практичні завдання (кейси)	35
3	Організовувати та презентувати дослідницький проєкт	Самостійна робота, практичні заняття	Презентація, колоквиум	20
4	Вести аналітичну, дослідницьку та пошукову діяльність	Самостійна робота, практичні заняття	контрольна робота: тест та розгорнуте есе; практичні завдання (кейси)	10

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Програмні результати навчання (назва)	1	2	3	4
при56. демонструвати навички сприйняття й аналізу текстів, присвячених проблемам урбаністики та глобалістики	+	+		
при58. демонструвати навички публічних виступів та письмового аргументованого викладення власної точки зору щодо проблем урбанізації та глобалізації в Україні та в сучасному світі		+	+	+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- **семестрове оцінювання:**

1. активна робота на лекційних та практичних заняттях: РН1, РН2, РН4 – **60 балів** (мінімум 36);
2. виконання контрольних робіт: РН1, РН2 – **30 балів** (мінімум 18) (3 роботи по 10 максимальних або 6 мінімальних балів за кожною)
3. навчально-практичне завдання: РН3, РН4 – **10 балів** (мінімум 6).

- **підсумкове оцінювання:** у формі заліку – як сумарний результат накопичених за семестр балів.

7.2 Організація оцінювання:

Лекції та практичні заняття оцінюються по факту проведення, бали накопичуються протягом семестру.

Контрольна робота №1 виконується після вивчення Тем 1-3.

Контрольна робота №2 виконується після вивчення Тем 4-5.

Контрольна робота №3 виконується після вивчення Тем 6-7.

Навчально-практичне завдання виконується протягом семестру, презентується на двох останніх за графіком навчання практичних заняттях.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекційних та практичних занять

№ п/п	Номер і назва теми	Кількість годин		
		Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
<i>1. Соціальна стратифікація та соціальна мобільність.</i>				
1	Поняття і типи соціальної мобільності	4	2	4
2	Основні поняття теорій мобільності	4	2	4
3	Класичні теорії соціальної мобільності		2	4
Контрольна робота 1			2	4
<i>2. Переміщення в соціальному просторі.</i>				
4	Зміст та різновиди соціально-просторових переміщень	2	4	4
5	Статусні переміщення в соціальному просторі	4	2	4
Контрольна робота 2			2	4
<i>3. Міграція як вид просторового переміщення.</i>				
6	Поняття та різновиди міграції	2	2	4
7	Соціологічні дослідження міграційних процесів	4	4	6
Контрольна робота 3			2	4
<i>4. Туристичні практики переміщень.</i>				
8	Поняття туризму та практики мандрівок	2	2	4
9	Соціологічні дослідження туризму	4	4	4
Навчально-практичне завдання			4	10
<i>Всього:</i>		<i>26</i>	<i>34</i>	<i>60</i>

Загальний обсяг 120 год., в тому числі:

Лекцій – 26 год.

Практичні заняття – 34 год.

Самостійна робота – 60 год.

9. Рекомендовані джерела:

а) основна:

1. Петренко-Лисак А.О. Переміщення соціальним простором // Соціальний простір у міждисциплінарному вимірі. – К.: VADEX, 2013. – С. 183-203.
2. Соціологія туризму: Підручник / Лукашевич М.П., Мошак С.М., Шандор Ф.Ф. – К.: Знання, 2015. – 303 с.
3. Сорокин П.А. Социальная мобильность / Пер. с англ. М.В. Соколовой; Под общ. ред. В. В. Сапова. – М.: Academia: LVS, 2005. – 608 с. [ориг. текст см.: Sorokin P.A. Social mobility. – N.Y.; L.: Harper & Brothers, 1927. – 560 p.]
4. Юдина Т.Н. Социология миграции: Учебное пособие для вузов. – М.: Академический Проект, 2006. – 272 с.

б) додаткова:

5. Барбер Б. Структура социальной стратификации и тенденции социальной мобильности // Американская социология / Пер. с англ. – М.: Прогресс, 1972. – С.235-247.
6. Гороховская Л.Г. Мобильные городские практики глазами пассажиров // Гуманитарные исследования в Восточной Сибири и на Дальнем Востоке. – 2012. – № 1. – С. 133-138.
7. Гусев А. Маргинализация и космополитизм: взгляды современных теоретиков на социальные последствия интенсификации пространственных перемещений // Социологическое обозрение. – 2009. – Том 8. № 2. – С. 72-79.

8. Замятин Д. Н. Образы путешествий как социальное освоение пространства // Социс. – 2002. – № 2. – С. 12–22.

9. Ким С., Бахлайтнер Р. Социология туризма, или о социологии путешествий // РЖ. Серия 11. Социология. – 2006. – № 3. – С. 90-97.

10. Макканелл Д. Турист. Новая теория праздного класса. – М.: Ад Маргинем Пресс, 2016. – 280 с.

11. Место как объект желания: путешествие, паломничество, туризм, миграция (тема номера) / Лабиринт. Журнал социально-гуманитарных исследований. – №2 (март-апрель). – 2013. – 122 с.

12. Парк Р.Э. Человеческая миграция и маргинальный человек // Социальные и гуманитарные науки. Сер. 11. Социология. – 1998. – № 3. – С. 167-176 [полн. ориг. текст см.: Park R.E. Human Migration and the Marginal Man // American Journal of Sociology. – 1928. – Vol. XXXIII. № 6. – P. 881-893].

13. Парк Р. Сознание бродяги: рассуждения по поводу соотношения сознания и перемещения // Социологическое обозрение. – 2003. – №1. Том 3. – С. 35-37.

14. Переведенцев В.И. Методы изучения миграции населения. – М., 1975. – 232 с.

15. Подвижность структуры. Современные процессы социальной мобильности / Макеев С.А., Прибыткова И.М., Симончук Е.В. и др. – К.: Ин-тут социологии НАНУ, 1999. – 204 с.

16. Соціальна мобільність // Соціологія: Навч. посіб. за ред. С. Макеева. – К.: Т-во «Знання», 2008. – С. 180-192.

17. Стрельникова А. Пространственные проекции социальной мобильности: переезды как доминантные события биографического повествования // INTER. – 2015. – №10. – С. 39-46.

18. Чеснокова В. Из истории изучения социальной стратификации и социальной мобильности (П. Сорокин, У. Уорнер) // Социальная реальность. – 2008. – №5. – С.81-92.

19. Чурсина Ю. «Уехать от» vs «Уехать для». Качество городской среды как фактор миграционных установок населения // Социология власти. – № 2. – 2014. – С. 142-164.

20. Юдина Т.Н. Миграция: словарь основных терминов: Учеб. пособие. – М.: Издательство РГСУ; Академический Проект, 2007. – 472 с.

21. Юдина Т.Н. Социология миграции: к формированию нового научного направления. – М., 2004. – 400 с.

Додаткові ресурси:

Филиппов А. Социальная мобильность // ПостНаука – URL: <https://youtu.be/g0WKP0WgyNc>